

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ Е ПРЕД ПРОВАЛ ЗАРАДИ СТРАХ И ЛИПСА НА ЛИДЕРСТВО

- отказът от предлагане на дати за закриването на ТЕЦ-овете е на практика „мек развод“ на България с ЕС;
- популизмът няма място в управлението на държавата, ако искаме да преминем заедно с другите страни в зелената и дигитална икономика;
- голямата вина се носи от президента Радев, който сглоби и поддържа едно правителство а ла „орел, рак и щука“, в което антиевропейците и хората на мафиотското статукво надделяха над реформаторите.

През последните две седмици в страната се случиха няколко събития, които показаха рязък завой в действията на служебното правителство по отношение Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ).

Най-напред, на 13 септември, все още действащите министри Кирил Петков и Асен Василев посетиха Стара Загора и „Марица-Изток“ и направиха безумния популистки ход да се подпишат под един откровено антиевропейски и антибългарски текст. Те гарнираха своите действия с изявления, показващи неразбирането им на проблемите (например идеята за превръщането на МИ в „индустриален парк“ при тежките слабости на Закона за индустриалните зони) и подсилиха паниката по отношение на очаквани огромни съкращения във въгледобива и въглищната енергетика.

В петък, 17 септември, вицепремиерът Атанас Пеканов обяви¹, че второто служебно правителство на Стефан Янев вероятно няма да внесе ПВУ за разглеждане и приемане от Европейската комисия (ЕК). Той се опита да завоалира това, което на обикновен език се нарича „провал“, оправдавайки се с „втвърдения тон“ на Европейската комисия, наличието на изрично условие за дата за закриване на въглищните ТЕЦ-ове и т.н.

1 <https://www.mediapool.bg/bulgaria-mozhe-i-da-ne-vnese-plana-za-vazstanovyavane-v-bryuksel-news326462.html>

Проектът "Граждани и експерти за прилагане на зелените закони", се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение за изследователски практики и при никакви обстоятелства не може да се приема, че той отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България. www.activecitizensfund.bg

На следващия ден, 18-ти, пред „Дарик“², премиерът Стефан Янев изрече куп не много адекватни приказки за енергетиката, включително и за някакво правило за „евтината енергия“ и за необходимостта от АЕЦ „Белене“, пропускателни факти като ниската производителност на бизнеса, ниските доходи в държавата, високата корупция (кражби) в сектора, наличието на мафиотски интереси в енергетиката, представени включително и в момента на различни нива на управление.

Три дни след това, на 20-ти септември, Пеканов уточнява: „От наша гледна точка **отговорихме на изискването на ЕК да зададем нови алтернативни енергийни източници**, които се развиват на пазарен принцип в следващите години. Това е нещото, което сме заложили в Плана плюс реформи в сферата на енергетиката. Другото, което се изисква от служебния кабинет е **Стратегия за дългосрочната визия**, като Пеканов е учуден, че **в кратък срок ЕК изисква всичко това**.“³

На 21.09. Петков уточнява, че „затварянето на въглищните централи според него е неизбежно, но трябва да се отложи колкото се може повече“.⁴

След тези действия и изказвания вече е ясно, че служебното правителство, започнало своята работа на 12 май 2021 г., пое върху себе си **без да разбере**, цялата вина за очертаващия се провал на преговорите с ЕК за ПВУ и за напрежението и политическия хаос, които се очаква да се разгорят около темата за закриване на въгледобива в предизборната кампания и в разговорите за съставяне на правителство след изборите. Пеканов, Петков и Василев **де факто оставиха в миналото** провалите на Борисов, Дончев и компания в областта на европейските фондове и некадърното и корупционно програмиране на ПВУ и оперативните програми за след 2020 г. Освен това с говоренето си публично поеха вината на онези свои колеги, които **саботираха** приемането на адекватен ПВУ още през юни-юли и които трябваше да са водещи в премахването на проблемите и слабостите, заложили в плана от ГЕРБ. Да ги споменем – министърът на енергетиката, Андрей Живков, министърът на регионалното развитие и благоустройството, Виолета Комитова, министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Георги Тодоров. Своите отговорности трябва да поемат и министри, чийто ресори уж са далечни от енергетиката, но имат заложили големи по финансови параметри проекти, свързани с енергийна ефективност или потреблението на енергия: министърът на здравеопазването, Стойчо Кацаров, министърът на образованието и науката, Николай Денков, министърът на земеделието, храните и горите, Христо Бозуков, министърът на вътрешните работи, Бойко Рашков. Нито дума не се чу по въпроса за социалната страна на енергийния преход от вице-премиера и министър на труда и социалната политика, Гълъб Донов. Накратко: служебното правителство никога не проработи като екип при коригирането на Плана за възстановяване и устойчивост! Цяло чудо е, че все пак се получи един приличен резултат. (За него – по-надолу.)

Най-голям страх от вземането на отговорност обаче личи от отговор на Асен Василев пред „Старозагорски новини“ от 28 септември: „И другото – доколкото е възможно да се търсят партньори в Европа, за да се види дали тази цел от 55% намаление на въглеродните емисии всъщност поставя правилния баланс между екология и икономика“. Страх, който подклажда анти-ЕС настроения.

Свидетели сме на отказ от лидерство и от поемане на отговорност в един от най-важните моменти на съвременната история на страната: практическото ни вписване в новите европейски политики, целящи

2 <https://www.youtube.com/watch?v=IPw5PyX02zM>

3 <https://news.bg/politics/razdel-energetika-spava-vnasyaneto-na-plana-za-vazstanovyavane.html>

4 https://www.dnevnik.bg/politika/2021/09/21/4255853_kiril_petkov_ochakva_30_podkrepa_za_promianata/?fbclid=IwAR3WFvA-oFrSkZFT2ey88DBGgy_71VJ0aGm89YCFjflRqs5rXHkwctm1Os0

превръщането на континента в икономически, социален и екологичен (климатичен) лидер. Подобно нещо не си позволи дори далеч по-силният като характер Иван Костов, когато се решаваше членството на България в ЕС за сметка на по-ранното закриване на опасните реактори в АЕЦ „Козлодуй“⁵. Защото лидерът не е този, който се пречи пред камерите или по площадите, очаквайки аплодисменти и изборни гласове, а този, който е готов да се изправи срещу общественото мнение, когато трябва да се предприема мразени от хората решения и действия. Нито президентът Радев, нито премиерът Янев направиха необходимото, а още на 12 май беше ясно, че трябва да се действа спешно и в разрез с дотогавашните действия на Борисов и ГЕРБ.

По-лошото е, че от изявления и на двамата става ясно, че те не са наясно нито с енергийните политики на ЕС, нито с възможностите, нито с „правилата на играта“ между институциите на ЕС и в частност Еврокомисията и страните-членки. Жалко е, че 25 години по-късно, отново слушаме от държавни лица тезата за „разговорите с експерти“, които едва ли не **не обвързват** страната ни с определени решения и действия. Не е разбран и един друг факт: за партньорите ни по света, дадено споразумение с което и да е българско правителство има сила и валидност до момента на неговото изтичане, изпълнение или предоговаряне, а не до падането от власт на това конкретно правителство. Т.е. оправдания от типа „ние сме само едно служебно правителство без подкрепа и правомощия“ са в голяма степен несъстоятелни. Те могат да предизвикат определени разбирания и отстъпки, но никой няма да позволи торпилирането на общи политики заради вътрешния хаос в държавата България.

Радев, Янев и министрите, разбира се могат да се позовават на нещастното стечение на обстоятелствата, което ще остане в историята като „Четирите избора през 2021 г.“ Само че това е лесно, но само частично вярно оправдание. Те бяха наясно в каква ситуация попадат още преди 12 май. И още преди 11 юли беше ясно, че 46-то НС ще бъде по-безплодно и от 45-то. Но те предпочетоха да работят в удобната за тях самите хипотеза, че друг ще взема най-важните решения, свързани с ПВУ и политиките в енергетиката и климата.

Големият проблем, е че независимо от сериозните промени в ПВУ, проведени най-вече от екипите на тези, които сега са „на амбразурата“ – Петков, Василев и Пеканов – едно или две условия, които кабинетът Янев-2 не иска да изпълни, са на път да разрушат постигнатото. Защото трябва да е ясно, че ПВУ от края на юли 2021 г. е многократно по-добър от ПВУ от 16 април 2021 г. Не е съвършен, но както писахме от „Зелени закони“ на 13 май, очакванията за резултатите можеха да са в ограничени рамки.

Тук е парадоксът: имаме по-добър план за възстановяване от вариантите на Борисов, Дончев и ко., а вече сме последни при процедурата за приемането му, която още не е започнала. И изглежда няма да започне, ако продължи съпротивата срещу спазването на правилата. А това би означавало да станем свидетели на нещо като „мек развод“ между България и ЕС. Борисов и Доган също искаха България да не спазва правилата на ЕС, но да точат от парите на съюза. Сега ще излезе, че Радев и Янев искат не само да не спазват едни от основните правила в „зелената“ трансформация на континента, но и да лишат България от милиардите евро, с които страната ни може да премине по-безболезнено тази трансформация.

А за „непреодолимите“ условия на ЕК, поставени според Пеканов уж напоследък с „рязък тон“, се знае неофициално още от началото на Механизма за възстановяване и устойчивост. То *де факто* стана обвързващо с

5 Костов също направи тежки грешки по въпроса за АЕЦ „Козлодуй“, но имаше смелостта да ги поправи в последния момент преди подписването на Меморандума между България и ЕК. За съжаление не поправи грешките, които направи сам или позволи да бъдат направени от някои негови министри в енергетиката, и които в известна степен позволиха да се развихри последвалата корупция в сектора.

приемането на целта от 55% намаление на емисиите на парникови газове, а фактът че е записано в коментарите на ЕК по българския план някъде в началото на лятото (поне аз знам за съществуването му в писмен вид оттогава), само показва, че „изненадата“ на служебното правителство е *фалшива*. Изглежда, че те просто искат да се отърват от това свое задължение, прехвърляйки – типично по нашенски – вината върху някой друг.

Да, имаме голям политически и може би конституционен проблем. Може ли решение на едно служебно правителство да задължи следващите, избрани от редовен парламент, управляващи, да изпълняват дългосрочно едно толкова структуропроеменящо държавата решение, като срокът за закриване на въгледобива и въглищната енергетика? Всеки отговор има своите „За“ и „Против“, всяко решение може да се окаже грешно. И тук идват на помощ знанията, визионерството и смелостта на тези, които са във властта в този момент.

Какво може да се направи, за да се придвижат нещата напред?

На първо място, Радев и Янев трябва да прекратят разнобоя в правителството и да отнемат правата на разни, обвързани с ДС, Кремъл и енергийната мафия, „съветници“ да налагат или подсказват действия и решения по отношение на ПВУ, закриването на въглищната енергетика и дългосрочната визия за декарбонизация.

На второ място да направят това, което не направиха за 4 месеца – да съберат партиите с някаква електорална тежест и да се опитат да ги убедят да подкрепят предложение за дата за затваряне на въглищната енергетика. Като междувременно следва да извадят за обсъждане всички възможни решения, които се вписват в рамката на „зеления пакт“ и на справедливия енергиен преход.

Да разгледат, анализират и приемат на свое заседание дългосрочната стратегия, която вече им е предложена.

Да започнат активна дерусификация, освобождаване от корупцията и европеизация на енергетиката и енергийната политика, което включва и уволнения на досегашни шефове в енергетиката, отговорни за срутването на сектора.

И разбира се, служебното правителство да посочи времето за затваряне на въгледобива, което да е в рамките на следващите 10-12 години.